

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Bakalářská práce

ILUSTROVANÁ DIDAKTICKÁ KNIHA

OBRAZY NA TĚLE

Nela Tisoňová

Plzeň 2020

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Katedra výtvarného umění
Studijní program Výtvarná umění
Studijní obor Ilustrace a grafika
Specializace Mediální a didaktická ilustrace

Bakalářská práce

ILUSTROVANÁ DIDAKTICKÁ KNIHA

OBRAZY NA TĚLE

Nela Tisoňová

Vedoucí práce: akad. mal. Renáta Fučíková
Katedra výtvarného umění
Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara
Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2020

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Akademický rok: 2019/2020

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Nela TISOŇOVÁ, DiS.**
Osobní číslo: **D19B0019P**
Studijní program: **B8206 Výtvarná umění**
Studijní obor: **Ilustrace a grafika, specializace Mediální a didaktická ilustrace**
Téma práce: **Ilustrovaná kniha – naučná**
Zadávací katedra: **Katedra výtvarného umění**

Zásady pro vypracování

Tvůrčí záměr: Vytvořit umělecky hodnotnou knihu propojením textové a obrazové části.

Způsob realizace: Realizační technika vyplyne v průběhu přípravných kreseb a skic a následných technických zkoušek.

Cíl: Vytvořit funkční publikovatelnou knihu.

Charakter výstupu: Minimálně 3 funkční exempláře knihy, minimálního formátu 10x10 cm, s ilustrovaným obsahem minimálně 20 ilustrací.

Průvodní zpráva bude vytvořena v rozsahu 3 normostrany.

Rozsah teoretické části: **min. 3 normostrany textu**
Rozsah praktické části: **vyplyne ze zpracování BP**
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná**

Seznam doporučené literatury:

RYCHLÍK, Martin. *Dějiny tetování*. Praha: Mladá fronta, 2014. ISBN 978-80-204-3286-5

FUČÍKOVÁ Renáta. *Karel a rytíři*. Praha: Mladá fronta, 2016. ISBN 978-80-204-4000-6

GOMBRICH, E. H. *Příběh umění*. Praha: Argo, 1995. ISBN 80-7203-1430-0

Vedoucí bakalářské práce: **akademický malíř Renáta Fučíková**
Katedra designu

Datum zadání bakalářské práce: **30. září 2019**

Termín odevzdání bakalářské práce: **30. dubna 2020**

v z. Mgr. Jindřich Lukavský, Ph.D.
proděkan pro studijní a pedagogické záležitosti

Doc. akademický malíř Josef Mištera
děkan

Mgr. Jindřich Lukavský, Ph.D.
vedoucí katedry

Prohlašuji, že jsem práci zpracoval(a) samostatně a použil(a) jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, červen 2020

.....
podpis autora

Obsah

1. MÉ DOSAVADNÍ DÍLO V KONTEXTU SPECIALIZACE	7
2. TÉMA A DŮVOD JEHO VOLBY, CÍL PRÁCE	8
3. PROCES PŘÍPRAVY, PROCES TVORBY	9
3. 1. PROCES PŘÍPRAVY	9
3. 2. PROCES TVORBY	9
4. POPIS DÍLA, TECHNOLOGICKÁ SPECIFIKA, PŘÍNOS PRÁCE PRO DANÝ OBOR	11
4. 1. POPIS DÍLA	11
4. 2. TECHNOLOGICKÁ SPECIFIKACE	11
4. 3. PŘÍNOS PRÁCE PRO DANÝ OBOR	12
5. SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	13
6. RESUMÉ	14
7. SEZNAM PŘÍLOH	15

1. MÉ DOSAVADNÍ DÍLO V KONTEXTU SPECIALIZACE

Zájem o zdobení lidského těla jsem projevila pravděpodobně již s přihláškou na střední školu, na obor Design oděvu. Studovat lidské tělo a práce s ním mě velmi bavila, cítila jsem ale, že mám tendenci se vyjadřovat spíše v ploše. A jak už to v tomto věku bývá, bavilo mě pozorovat lidi z různých subkultur. Lidí, kteří se touží odlišit od ostatních a zároveň si najít svoji partu se stejným stylem oblékání, názory a postoji. Najít si zkrátka svůj „kmen“. Maturitní práci jsem ušila z látek posprejovaných graffiti.

Rozhodla jsem se přihlásit na obor Kresba a ilustrace v médiích na Vyšší odborné škole Václava Hollara, kde jsem začala projevovat zájem o tetování, které pro mě představuje jeden z uměleckých směrů. Je to v podstatě užité umění - ilustrace na kůži a řemeslo. Pronikala jsem do tohoto oboru stále hlouběji a to se někdy odráželo i v mých ilustracích. V předmětu Grafické techniky, kde jsme měli volnou ruku, se mi na papíře začaly objevovat zdobené postavy, či předměty jiných kultur.

Cesta mě pak zavedla až na Sutnarku, kde jsem dostala šanci zakončit studium bakalářskou prací. Jelikož je nejlepší pracovat na něčem, k čemu má člověk kladný vztah a znalosti, ilustrovat knihu o tetování nakonec vyšlo jako nejlepší nápad.

Byla to pro mě vlastně docela výzva, protože na didaktických ilustracích jsme na VOŠ pracovali velmi málo. Zároveň jsem ale věděla, že se budu držet reálných podkladů, které mě budou vést.

Když se ale ohlédnu zpět, výzva a krok do neznámého pro mě byla každá práce. Zatím jsem si nenašla ustálený osobní rukopis a dokonce i technika, se kterou jsem se v této práci rozhodla pracovat, pro mě byla v podstatě nová. Někdy se stane, že šlápnu vedle, ale to vše je součástí cesty, kterou musí každý z nás ujit.

2. TÉMA A DŮVOD JEHO VOLBY, CÍL PRÁCE

Jelikož jsem vyrůstala v malé jihomoravské vesnici, k tradičním věcem jsem měla vždy blízko. To se do mě nepochybně otisklo například v zálibě v ornamentu. Je to takový „Strach z prázdna“, který jsem pozorovala právě ve všudypřítomném folklorním dekoru. S odstupem času jsem tento „strach“ začala vidět v předmětech, v oblečení, a také v tetování ostatních etnik, kde nejde ale jen o povrchovou záležitost.

Co se týče výzdoby těla, je současná společnost uvolněnější a tolerantnější než kdy jindy. Tetování a různé tělesné modifikace jsou samozřejmě vždy otázkou vkusu, životního stylu nebo tradice. I přesto je tu ale nepřehlédnutelný počet lidí, kteří většinu těchto forem „vylepšování“ striktně neakceptují. Z jejich úhlu pohledu jde o kriminálnictví, sebepoškozování a nelidskost. V mé práci nechci nikomu vyvracet vkus či názor, chci jen poukázat, že tetování může být právě projev lidskosti a také na to, že tento projev má svoji vlastní historii a i v tomto okruhu můžeme nalézt spoustu zajímavých informací a inspirace.

Sama několik obrázků na těle mám a plánuji v tom pokračovat. Už si troufám říci, že nejde o žádný pubertální nebo módní rozmar, je to součást mojí osobnosti. Chytla jsem se této pomyslné nitky a začala hledat odpovědi na otázky: kdy, a proč se začal člověk tetovat? Odpovědi mě ihned nadchly, připadají mi tak samozřejmé a přirozené, a přesto o nich ví moderní společnost tak málo.

Převážnou část v mé knize by tedy měla líčit tetování různých etnik napříč světem. Chtěla bych tímto přiblížit a připomenout lidem konkrétní zvyk, který se na Zemi vyskytl již od pradávna v mnoha podobách na sobě nezávislých. Tetování mohlo rozlišovat postavení v daném kmenu, odlišovat je naopak od kmene jiného, ale primárně připomínalo jejich kulturu a předky.

Myslím si, že tohle je konkrétní pozitivní příklad, který nám může tetování přinést. Tradice se do moderního světa nehodí, je na ně nahlíženo, jako na něco zastaralého a předci v našich životech nehrají takovou roli jako dříve.

Čtenářům se tedy pokusím nastínit tento málo známý svět, aby na něj nenahlíželi jako na tabu, ale vnímat jeho krásu a rozmanitost.

Značným důvodem pro tuto práci pro mě byl také fakt, že většina odborných knih o tetování čerpá ze stejných zdrojů, tudíž se zde objevují ty stejné dobové grafiky a malby stále dokola. Na našem trhu jsem se nesečkala s uceleným, solidně zpracovaným a převyprávěným dílem na tohle téma.

3. PROCES PŘÍPRAVY, PROCES TVORBY

3. 1. PROCES PŘÍPRAVY

Protože mě k tomuto tématu dovedla kniha Dějiny tetování od Martina Rychlíka, rozhodla jsem se držet textu a obsahu této publikace. Nejdříve jsem se chtěla pokusit vylíčit opravdu celou tuto dějovou linii, až později jsem došla k variantě, kdy se budu držet pouze etnického a tradičního zdobení těla. Kapitoly jsem podle knihy zachovala, což znamená dělení podle kontinentů. Protože je ale kniha opravdu obsáhlá, vyselektovala jsem jen ty nejvíce reprezentativní tetování pro dané lokality. Výběr ovlivňovaly samozřejmě také moje sympatie k určitému stylu a v neposlední řadě i počet a kvalita zdrojů, ze kterých jsem mohla čerpat tak, abych tetování a etnika co nejlépe vyobrazila.

V knize představuji také pár zástupců skarifikace, protože pro danou lokalitu je to více reprezentativní nebo se zde tetování vůbec nevyskytuje.

3. 2. PROCES TVORBY

Již od začátku jsem věděla, že jsem (nedobrovolně) ovlivněna ilustracemi z knihy, ze které jsem čerpala. Konkrétně rytinami a kresbami z dob, kdy byla podniknuta většina zámožských objevů. Jsou to dobové grafiky nejčastěji z 16. až 19. století., jejich autorem je například John White, Jacques Arago nebo Théodore de Bry. Nelze opomenout významné obrazy Maorů od českého malíře Lindauera.

Postavy jsem se rozhodla zobrazovat spíše v naturalistické podobě než stylizované, cítím se v tomto stylu jistěji. Malovala jsem inkoustem do mokrého podkladu, čímž vznikly lavírované, vzdušné ilustrace. Inkoust jsem volila v odstínu Indian Red, který naturální charakter knihy podporuje. V určitých tónech tento odstín evokuje také krev, která k narušování kůže a rituálům neodmyslitelně patří.

Protože vytvářím knihu o tetování, hlavní důraz by měl být kladen na něj. Chtěla jsem, aby z postav opravdu vystupovalo. Tetování (i skarifikace) jsem tedy naznačila přes pauzák ostrou linkou pera a následně jej skenováním a užitím Photoshopu výběrem „vyřízla“. Na postavě se tedy vykreslily bílé ostré linie, což podle mě vytvořilo příjemný kontrast s rozpitou plochou. Někomu by tohle znázornění „kérek“ asi nemuselo dávat smysl,

ale protože bakalářská práce není zakázka, mohu si dovolit projevovat se více s vlastním cítěním. Etnická tetování mohou být spojena s vírou nebo je na ně nahlíženo jako na něco až posvátného, co si člověk musí zasloužit. Proto mi bílé zářící linky na těle k tomuto tématu sedí, vidím v tom čistotu, ne něco, co by lidské tělo kazilo.

Tmavý inkoust ale k tetování neodmyslitelně také patří, rozkreslené konkrétní tetuáže jsem tedy zatónovala do tmavší modré. V celé knize pak odstín této modré, odstín postav a bílou barvu různě kombinuji.

4. POPIS DÍLA, TECHNOLOGICKÁ SPECIFIKA, PŘÍNOS PRÁCE PRO DANÝ OBOR

4. 1. POPIS DÍLA

Konečným dílem je pět výtisků didaktické knihy *Obrazy na těle*. Kniha je určena pro starší čtenáře, před dětmi ale není co skrývat. Ilustrace se snaží co nejuvěrněji zobrazit daná etnika a jejich tetování, figurují zde velké mužské i ženské postavy. Jsou zde také názorné ukázky variant daného stylu například v podobě natažených rukou vnikajících z okraje stránky. Jelikož jde o knihu naučnou, snažila jsem se, aby byl celek uspořádaný a přehledný.

4. 2. TECHNOLOGICKÁ SPECIFIKACE

Pro malování jsem použila blok napnutých papírových kartonů od značky Design of Art, na který jsem do mokrých míst nechala vpít červenou barvu, konkrétně inkoust značky Winsor & Newton. Ten jsem dále používala i při kresbě perem. Pauzovací papíry jsem použila v gramáži 90g/m².

Úpravy ilustrací jsem prováděla v programu Photoshop, výsledný výstup s textem vznikl v programu InDesign. Formát jsem si zvolila na výšku, jelikož ilustrace tvoří převážně lidské postavy.

Textu v knize nemám mnoho, tudíž jsem jej přepisovala ručně. Nejdříve jsem si text nachystala ve Wordu, abych viděla případné gramatické chyby, poté jsem jej vkládala do InDesignu.

Jelikož zobrazuji různá etnika a různé styly tetování, hledala jsem jednodušší font, který se ke všem bude hodit a přitom na sebe nebude příliš upozorňovat. Vybrala jsem tedy font Candara, je to jednoduché bezpatkové písmo s nerovnoměrným řezem, který se k uvolněným akvarelovým ilustracím a k lineární perokresbě velmi hodí. Velikost hlavního textu je 11,5 bodů, která je úměrná formátu knihy. Pro ostatní texty, nadpisy a paginaci jsem používala tentýž font v různých velikostech nebo v Italice. Zrcadlo sazby jsem umístila spíše do vnitřní strany, abych ilustracím dala prostor a nechala je z vnějších stran příjemně vstupovat dovnitř.

Celou knihu jsem nechala zhotovit v tiskárně IndigoPrint, blok byl vytisknut na formát SRA3 na papír Munken Polar gramáže 150/m². Munken

má příjemný nehlazený povrch, na kterém se tisk přibližuje ilustracím v originálním provedení.

4. 3. PŘÍNOS PRÁCE PRO DANÝ OBOR

Jak jsem již zmiňovala, doposud jsem se u nás nesetkala s výtvarně zpracovanou knihou na tohle téma. Nekladla jsem si žádné velké cíle, chtěla jsem si vyzkoušet zpracovat didaktickou knihu na téma, které mě osobně zajímá a vložit do ní také svoje pocity a nadšení pro daný směr. V průběhu práce jsem nastudovala mnoho dalších informací a výsledek je pro mě spíše náhled, jak by kniha mohla vypadat. Je to takzvaná „špička ledovce“.

Protože je dnes tetování i přes značnou kontroverzi na vzestupu, možná bych si trochu přála, aby podobných knih vznikalo více a lidé přistupovali ke zdobení těla s respektem a nenechali se „vylepšit“ rychle měnícími se módními, často nevkusnými trendy.

Na závěr musím říct, že bych knihu ráda viděla v knihovnách tatérů, či lidí zajímajících se o různá etnika.

5. SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

a) Knižní a periodická literatura

RYCHLÍK, Martin. *Dějiny tetování*. 1. vyd. Praha: Mladá fronta, 2014. ISBN 978-80-204-3286-5

RYCHLÍK, Martin. *Tetování, skarifikace a jiné zdobení těla*. 1. vyd. Praha: Lidové noviny, 2005. ISBN 80-7106-780-60

FIKSA, Radek. *Encyklopedie tetování*. 1. vyd. Praha: Vlastním vydáním, 2020. ISBN 978-80-87525-62-3

b) Internetové zdroje

MANY STITCHES FOR LIFE: THE ANTIQUITY OF THREAD & NEEDLE TATTOOING | | LARS KRUTAK. Lars Krutak - Tattoo Anthropologist [online]. Copyright © 2008 Lars Krutak Facial and body tattoos of the Thompson River Salish [cit. 30.06.2020]. Dostupné z: <https://www.larskrutak.com/many-stitches-for-life-the-antiquity-of-thread-and-needle-tattooing/>

Maorské tetování – PainArt. PainArt – Blog o tělesných modifikacích, BDSM a lidech [online]. Copyright © [cit. 30.06.2020]. Dostupné z: <http://painart.cz/maorske-tetovani/>

Waikiki Time Machine: Jacques Arago. Waikiki Time Machine [online]. Dostupné z: <http://waikikitimemachine.blogspot.com/2010/06/jacques-arago.html>

6. RESUMÉ

My bachelor degree thesis is an author's book by the name of "Obrazy na těle" and it's a collection of illustrations for didactic purposes.

The goal was to create a complex work that will represent different styles of tattoos around the world. The reasons for choosing the topic are both my love for tattoos and the fact I could not find any well illustrated version of the book in czech stores. All the books on the subject contained the same old graphics over and over again.

The technique I have chosen helps me emphasize tattoos. I reach into the watercolor base with sharp lines, which creates a contrast. I use Indian Red ink, which gives the whole book a natural look. In some places, red resembles blood, which is associated with tattoos.

The book has a height format, dominated by figural paintings on which tattoos are presented. Often hands come in from the edges of the sides, showing the various possibilities of a certain style. I think this gives the whole book the playfulness.

The whole book should look clear to present the information clearly. The book is intended for everyone, including children. I wish it could help change people's view of tattoos and it could also appear in the library of some tattoo artists and ethnic art collectors.

7. SEZNAM PŘÍLOH

PŘÍLOHA 1. Žena z Marshallských ostrovů. Litografie.
2018

PŘÍLOHA 2. Prvotní skici - hledání stylu.

PŘÍLOHA 3. Vykreslování ornamentů přes pauzovací papír

PŘÍLOHA 4. Původní ilustrace, dokončená ilustrace

PŘÍLOHA 5. Zkoušky tisku

PŘÍLOHA 6. Náhled dvostrany

PŘÍLOHA 7. Výběr ilustrací

PŘÍLOHA 1

PŘÍLOHA 2

PŘÍLOHA 3

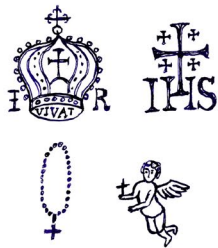

PŘÍLOHA 4

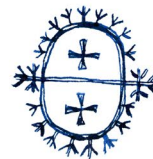

PŘÍLOHA 5

Pro Evropany bylo tetování atributem divočství po celá staletí. Antické civilizace tuto podivnost od „barbarů“ za branami převzali, avšak jako stigma, kterým značili otroky a vězně. Výjimku tvoří například severští Vikingové, kteří měli na hrudi vytetovány rodinné symboly a erby, či Keltové tetující se při zvláštních obřadech.

Od 16. století přivážejí tetování do Evropy cestovatelé z dálných krajín, nejčastěji poutníci, kteří se vydali do Jeruzaléma a poznačili si paže svými iniciálami a datem pouti, křížem, Ježíšem nebo hvězdou.

Po staletí nepřerušovanou tradicí, v Evropě zcela unikátní, měly selky na Balkáně, jež si různé zdobnými křížky tetovaly předloktí a dekolt. Tradičně se tetovalo na svátek Josefa (19. března), v předvečer slunovratu.

Jde snad o prastarý přežitek, ale jiní „vypichování“ kříže označovali za přínos kněží, kteří chtěli v rušném regionu zamezit odpadlictví od římskokatolického ritu.

PŘÍLOHA 6

PŘÍLOHA 7